

Sygn. akt III AUa 124/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 lutego 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący - Sędzia: SA Marcjanna Górską (spr.)

Sędziowie: SA Ewa Jankowska

SO del. Anna Michalik

Protokolant: sekr. sądowy Marta Brzezińska

po rozpoznaniu w dniu 5 lutego 2016 r. w Warszawie

sprawy D. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W.

o emeryturę

na skutek apelacji D. W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 10 października 2014 r. sygn. akt XIV U 2437/13

I. zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. z dnia 10 maja 2013 r. nr (...) w ten sposób, że ustala D. W. prawo do emerytury od dnia 1 marca 2013 r.;

II. stwierdza, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Ewa Jankowska Marcjanna Górską Anna Michalik

Sygn. akt III AUa 124/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 10 maja 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. odmówił D. W. prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ponieważ na dzień 1 stycznia 1999 r. nie wykazała posiadania wymaganego 15 letniego okresu pracy w szczególnych warunkach. Zakład przyjął za udowodniony staż ogólny w wymiarze 21 lat, 10 miesięcy i 19 dni, natomiast staż w warunkach szczególnych uwzględnił w wymiarze 14 lat 6 miesięcy i 20 dni.

Odwołanie od powyższej decyzji złożyła D. W. domagając się jej zmiany i ustalenia prawa do emerytury. W uzasadnieniu odwołania wskazała między innymi, że wydane jej świadectwa pracy dotyczące zatrudnienia w (...), który przekształcił się w (...) Oświetleniowa, potwierdzające wykonywanie przez nią pracy w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowisku zgrzewacza, wymienionym w wykazie A (dział XIV, poz. 12 stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w następujących okresach: od dnia

10 listopada 1976 r. do dnia 15 maja 1978 r. i od dnia 09 września 1985 r. do dnia 31 grudnia 1999 r. nie odpowiadają prawdzie albowiem na stanowisku zgrzewacza pracowała w okresach od dnia 10 listopada 1976 r. do dnia 12 listopada 1978 r., i od dnia 09 września 1985 r. do dnia 31 grudnia 1998 r.. W rezultacie spełnia kwestionowany przez ZUS warunek konieczny dla nabycia prawa do emerytury.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. wniósł o jego oddalenie podtrzymując argumentację wskazaną w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 10 października 2014 r. Sąd Okręgowy w Warszawie XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że D. W., urodzona (...) w dniu 10 listopada 1976 r. została zatrudniona w Zakładach (...) w W. na stanowisku zgrzewacza w Wydziale Pr-1. W okresie od dnia 16 maja 1978 r. do dnia 4 kwietnia 1979 r. ze względu na zalecenie lekarza zakładowego odwołującej zostało zmienione stanowisko na montera aparatury zapłonowej na Wydziale Pr – 5. Po zakończeniu bezpłatnego urlopu wychowawczego, odwołująca z dniem 9 września 1985 r. ponownie została zatrudniona na wydziale Pr-1 na stanowisku zgrzewacza.

Praca wykonywana przez D. W. w Z. E. w okresie od maja 1978 r. do września 1985 r. nie była pracą wykonywaną w warunkach szczególnych. Monter to wykwalifikowany robotnik pracujący przy montażu i naprawie maszyn aparatów, instalacji, itp. Praca montera odbywała się w pomieszczeniach zamkniętych, gdzie przeprowadzane były wszelkie prace wstępne związane z przygotowaniem elementów lub zespołów konstrukcji przeznaczonych do dalszego montażu.

Sąd wskazał, że powyższych ustaleń dokonał na podstawie zgromadzonych w toku postępowania przed organem rentowym i przed Sądem dokumentów, w tym załączonych akt osobowych odwołującej za okres zatrudniania w Z. E., które uznał za wiarygodne. Za wiarygodną Sąd uznał także opinię biegłego z zakresu bhp na podstawie której ustalił zakres obowiązków odwołującej.

Sąd odmówił natomiast wiary w części zeznaniom odwołującej w zakresie, w jakim twierdziła ona, że pracowała na zgrzewarce w okresie ciąży. Zeznania takie, jak trafnie zauważył Sąd pierwszej instancji, nie znajdują bowiem odzwierciedlenia w zebranych materiale dowodowym i są z nim sprzeczne. Sąd nie dał również wiary zeznaniom przesłuchanych świadków, jakoby odwołująca w okresie ciąży stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracowała na zgrzewarkach, Twierdzeniom tym, według Sądu, przeczy dokumentacja znajdująca się w aktach osobowych, a potwierdzających fakt przeniesienia odwołującej do Wydziału pracy chronionej Pr-5. Również sama odwołująca w podaniu z dnia 26 marca 1979 r., a dotyczącym udzielenia trzyletniego urlopu bezpłatnego związanego z opieką nad dzieckiem w okresie od 5 kwietnia 1979 r. wskazała, że jest pracownikiem Wydziału Pr – 5.

Konkludując Sąd pierwszej instancji stwierdził, że w świetle zgromadzonego materiału dowodowego nie powinno budzić wątpliwości, że w okresie od 16 maja 1978 r. do dnia 4 kwietnia 1979 r. D. W. będąc zatrudnioną w Zakładach (...) w W. na stanowisku montera aparatury zapłonowej nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (...), co w konsekwencji powoduje, że odwołująca nie wykazała, iż wykonywała pracę w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w łącznym wymiarze przekraczającym 15 lat.

Tym samym, w ocenie Sądu, odwołanie nie jest zasadne i jako takie podlega oddaleniu. Sąd podkreślił, że istota sporu sprowadzała się do rozstrzygnięcia czy odwołująca spełnia warunki uprawniające do emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych a w szczególności czy odwołująca posiada co najmniej 15 lat stażu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przewidzianym dla danego stanowiska pracy.

Sąd wskazał, że w myśl art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.), ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy

(to jest w dniu 1 stycznia 1999 roku) osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a więc wynoszący dla kobiet co najmniej 20 lat. Emerytura ta przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Zasady nabywania emerytury w związku z pracą w szczególnych warunkach uregulowane zostały w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U.1983.8.43 ze zm.). Wskazany akt prawny w § 4 ust. 1 stanowi, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn, ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Odnosząc cytowane przepisy do stanu faktycznego sprawy, Sąd podniósł, że D. W. osiągnęła wymagany wiek emerytalny - 55 lat. Nadto na dzień wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach z FUS, to jest na dzień 1 stycznia 1999 roku miała wymagany okres składkowy i nieskładkowy wynoszący 21 lat, 10 miesięcy i 19 dni. Nie przystąpiła również do otwartego funduszu emerytalnego.

Zdaniem Sądu Okręgowego, zasadnicze znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy posiadało zatem ustalenie, czy stanowisko pracy faktycznie zajmowane przez ubezpieczoną było wymienione w wykazie i czy praca wykonywana przez ubezpieczoną była pracą w szczególnych warunkach oraz w jakich okresach ubezpieczona wykonywała tą pracę, natomiast kwestia poprawności wystawienia świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach była wtórna. Na poparcie wyrażonego poglądu Sąd pierwszej instancji powołał wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2011r., III UK 174/10 (LEX nr 901652) gdzie stwierdzono, że dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonych mu prac. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Według Sądu przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, że w okresie od 16 maja 1978 r. do dnia 04 kwietnia 1979 r. D. W. będąc zatrudnioną w Zakładach (...) w W. na stanowisku monterki aparatury zapłonowej nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (...), co w konsekwencji powoduje, że odwołująca nie wykazała, iż wykonywała pracę w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w łącznym wymiarze przekraczającym 15 lat.

Z tych względów i na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy oddalił odwołanie.

Apelację od tego wyroku złożyła ubezpieczona D. W..

Zaskarżając wyrok w całości zarzuciła mu błąd w ustaleniach faktycznych mający wpływ na treść rozstrzygnięcia, polegający na niesłusznym uznaniu za niewiarygodne zeznań świadków: K. K., R. B., J. D., Z. M. i M. S., potwierdzających fakt mojego nieprzerwanego zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy w okresie od 16 maja 1978 r. do 12 listopada 1978 r. na stanowisku zgrzewacza, co w konsekwencji skutkowało oddaleniem jej odwołania.

Wskazując na powyższe apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku, poprzez przyznanie jej prawa do emerytury, ewentualnie uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu apelacji przypomniała, że istota sporu sprowadzała się do oceny charakteru jej zatrudnienia w okresie od 16 maja 1978 r. do 12 listopada 1978 r. (czyli w czasie ciąży, gdyż w dniu (...) urodziła dziecko i skorzystała z urlopu macierzyńskiego i wychowawczego).

Skarżąca przyznając fakt formalnej zmiany angażu w związku z ciążą, wskazała, że faktycznie dalej pracowała na stanowisku zgrzewacza, który to fakt potwierdzili przesłuchani w sprawie świadkowie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna albowiem zaskarżony wyrok wydany został z naruszeniem prawa materialnego, t.j. art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (obecnie tekst jednolity: Dz.U. z 2015 r., poz. 748), a które to uchybienie Sąd odwoławczy uwzględnił z urzędu (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07 - OSNC 2008, nr 6, poz. 55).

Spór zaistniały w rozpoznawanej sprawie, jak prawidłowo przyjął Sąd Okręgowy, dotyczył wyłącznie kwestii spełnienia przez ubezpieczoną jednego z warunków koniecznych dla nabycia prawa do emerytury, a mianowicie warunku dotyczącego posiadania na dzień 1 stycznia 1999 r., wymaganego okresu pracy w szczególnych warunkach. Odmawiając bowiem prawa do przedmiotowego świadczenia organ rentowy uznał, że ubezpieczona zamiast wymaganych 15 lat pracy w szczególnych warunkach udowodniła 14 lat, 6 miesięcy i 20 dni.

Okres uwzględniony przez organ rentowy obejmuje pracę ubezpieczonej w (...) spółka z o.o., na stanowisku zgrzewacza, wymienionym w wykazie A, dział XIV, poz. 12 stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wykonywaną od dnia 10 listopada 1976 r. do dnia 15 maja 1978 r. i od dnia 9 września 1985 r. do dnia 31 grudnia 1998 r.

W rezultacie kluczowe znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy posiadała ocena okresów przypadających pomiędzy wskazanymi okresami pracy w szczególnych warunkach, w kontekście możliwości doliczenia ich do szczególnego stażu pracy.

Kwestia ta uszła uwadze Sądu pierwszej instancji, który w swoich ustaleniach i rozważaniach skupił się wyłącznie na analizie charakteru zatrudnienia wykonywanego przez ubezpieczoną od 16 maja 1978 r., kiedy to w związku z ciążą, na zalecenie lekarza, przeniesiona została ze stanowiska zgrzewacza na stanowisko montera aparatury zapłonowej i na tym stanowisku pracowała do dnia porodu.

Sąd Apelacyjny podziela dokonane przez Sąd Okręgowy ustalenia, że praca w tym okresie nie była pracą w szczególnych warunkach. Przedstawiona przez Sąd argumentacja nie budzi jakichkolwiek zastrzeżeń. Nie ma racji apelująca jakoby świadkowie potwierdzili, że pomimo formalnej zmiany stanowiska faktycznie pracowała na stanowisku zgrzewacza do dnia porodu. Wręcz przeciwnie, zeznania świadków: M. S., Z. M., J. D. wskazują, że w czasie ciąży nie pracowała na zgrzewarce.

Taka ocena charakteru zatrudnienia ubezpieczonej w okresie od 16 maja 1978 r. do dnia 12 listopada 1978 r. nie oznacza jednakże braku możliwości uwzględnienia jako okresu pracy w szczególnych warunkach, okresów korzystania przez D. W. z urlopów macierzyńskich od 13 listopada 1978 r. do 4 kwietnia 1979 r. i od 21 grudnia 1981 r. do 24 kwietnia 1982 r., stanowiących łącznie ponad 8 miesięcy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, fakt korzystania z urlopu macierzyńskiego po uprzednim wykonywaniu pracy na stanowisku niezaliczonym do pracy w szczególnych warunkach, na które ubezpieczona przeniesiona została w związku z ciążą, w sytuacji podjęcia przez nią pracy na stanowisku zgrzewacza po wykorzystaniu urlopu wychowawczego, nie stanowi przeszkody do uznania tego okresu jako pracy w szczególnych warunkach. Jest bowiem oczywiste, że przepis art. 32 ust. 1a pkt 1 wymienionej wyżej ustawy o emeryturach i rentach z FUS, obowiązujący od 1 lipca 2004 r. w myśl, którego przy ustalaniu okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po dniu 14 listopada 1991 r. wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, nie znajduje zastosowania w rozpoznawanej sprawie.

Pomijając bowiem utrwalone i ukształtowane na tle cytowanego przepisu i art. 184 omawianej ustawy, stanowisko judykatury zgodnie z którym wykazanie w dniu 1 stycznia 1999 r. określonego w art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach wyłącza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego, według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a pkt 1 tej ustawy obowiązujących po dniu 1 lipca 2004 r. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 23 kwietnia 2010 r., II UK 313/09, OSNP 2011 nr 19-20, poz. 260; z 13 lipca 2011 r., I UK 12/11, LEX nr 989126; z 18 lipca 2007 r., I UK 62/07, OSNP 2008 nr 17-18, poz. 269), to cytowane unormowanie nie obejmuje stanu faktycznego zaistniałego w rozpoznawanej sprawie. Jak bowiem wyżej wskazano ubezpieczona korzystała z urlopów macierzyńskich przed datą 15 listopada 1991 r.

Warto zauważyć, że na tle analogicznej sytuacji faktycznej wypowiedział się Sąd Najwyższy, który w wyroku z dnia 7 października 2014 r., I UK 51/14 (LEX nr 1621325) stwierdził „kobieta zatrudniona na stanowisku pracy zaliczanym do pracy w szczególnych warunkach, wzbronionej kobietom w ciąży, musi być przeniesiona do innej pracy na podstawie art. 179 k.p. Nie można jednak tracić z pola widzenia, że jeśli po skorzystaniu z uprawnień związanych z urodzeniem dziecka wraca do pracy na stanowisko zaliczane do pracy w szczególnych warunkach, powinna mieć zaliczone do okresu zatrudnienia w tych warunkach okresy pobierania zasiłku chorobowego oraz zasiłku macierzyńskiego związane z ciążą i macierzyństwem”. Wyrażony pogląd Sąd Apelacyjny podziela w całej rozciągłości.

W rezultacie, po doliczeniu do niespornego okresu pracy w szczególnych wynoszącego 14 lat, 6 miesięcy i 20 dni okresów urlopu macierzyńskiego w rozmiarze przekraczającym 8 miesięcy uznać należało, że D. W. spełnia warunki do nabycia prawa do emerytury, co z kolei prowadzić musiało do zmiany zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji.

Ustalając prawo do emerytury od 1 marca 2013 r. Sąd Apelacyjny miał na względzie datę złożenia wniosku (21 marca 2013 r.) oraz zasady wypłaty świadczeń określone w art. 129 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Jednocześnie, Sąd odwoławczy na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS uznał, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie w terminie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Zauważyć należy, że odmowa przyznania D. W. emerytury wynikała z bezzasadnego pominięcia przez organ rentowy przy wyliczaniu udowodnionego przez ubezpieczoną okresu pracy w szczególnych warunkach na dzień 1 stycznia 1999 r., okresów urlopu macierzyńskiego. Wprawdzie także przedstawione przez ubezpieczoną świadectwa pracy potwierdzające okresy wykonywania pracy w szczególnych warunkach nie uwzględniały okresów urlopu macierzyńskiego, tym niemniej organ rentowy informację o tych urlopach posiadał. W konsekwencji winien uwzględnić je przy ustalaniu uprawnień D. W. do emerytury.

Mając te wszystkie względy na uwadze i na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w wyroku.

Sędziowie: Przewodniczący

Ewa Jankowska Marcjanna Górska

Anna Michalik